

KADINLARIN KENTSEL MEKÂNA KATILIMI VE KADIN DOSTU KENT İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA KENT KONSEYLERİNİN İNCELENMESİ

Eda ÇELİK¹, Duygu GÖKCE²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, YÖK 100/2000 Mimarlık Planlama Tasarım Doktora Öğrencisi, edacelik1691@gmail.com, Isparta, Türkiye

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, duygugokce@sdu.edu.tr, Isparta, Türkiye

Özet: Kentlerin nüfusunun yaklaşık olarak yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Bu durumu göz ardı etmeden, cinsiyete duyarlı bir şekilde planlanacak kentlerde, kadınlar hem yönetime hem de kente katılma açısından diğer kullanıcılarla eşit haklara sahip olabileceklerdir. Kentsel süreçlerin tamamında kadınların da yer alması gerektiği düşüncesi kentli hakları ile gündeme gelmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak kentlerin tasarımı ve planlanmasında eşitlikçi bir anlayış sunan Kadın Dostu Kent yaklaşımı geliştirilmiştir. Kadın Dostu Kentler inşa etmenin ilk basamağı, kent nüfusunun yarısını temsil eden kadınların yerel karar alma süreçlerine katılımının sağlanmasıdır. Kent konseyleri kentteki farklı gruplar için farklı katılım yolları sağlamayı amaçlayarak kadınların yerel karar alma mekanizmalarına katılımını sağlayan olanaklardan biridir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, kadınların kentsel mekâna katılımı ve Kadın Dostu Kent ilişkisini, Kent Konseylerini inceleyerek ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmada Kadın Dostu Kentler Projesi'ne üye olmuş olan on iki kentin (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon, Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Mardin, Samsun ve Malatya) kent konseyleri ve bu konseyler içerisinde yer alan kadın meclisleri incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, Kadın Dostu Kentler Programına dâhil olan kentler bünyesindeki Kent Konseylerinin yürüttüğü çalışmaların, kadınların kente dair istek ve ihtiyaçlarını ifade edebilmeleri açısından önemli olduğu ve dolayısıyla Kent Konseylerinin Kadın Dostu Kentler inşa edilebilmesi için gerekli birimler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kadın Dostu Kent, Kent Konseyleri, Kadın Meclisleri, Katılım

EXAMINATION OF CITY COUNCILS IN THE CONTEXT OF WOMEN'S PARTICIPATION IN URBAN SPACE AND WOMEN-FRIENDLY CITY RELATIONSHIP

Abstract: Approximately half of the population of cities consists of women. Without ignoring this situation, in cities that will be planned in a gender-sensitive manner, women will have equal rights with other users in terms of participating in both management and the city. The idea that women should be included in all urban processes has started to come to the fore with urban rights. As a result, the Women-Friendly City approach, which offers an egalitarian understanding in the design and planning of cities, has been developed. The first step in building Women-Friendly Cities is to ensure the participation of women, who represent half of the city population, in local decision-making processes. City councils aim to provide different participation methods for different groups in the city and are one of the opportunities that enable women to participate in local decision-making mechanisms. In this context, the aim of the study is to reveal the relationship between women's participation in urban space and the Women-Friendly City by examining City Councils. In this context, the city councils of twelve cities (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon, Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Mardin, Samsun and Malatya) that are members of the Women Friendly Cities Project and the women's councils within these councils were examined. As a result of the study, it has been seen that the work carried out by the City Councils within the cities included in the Women-Friendly Cities Program is important in terms of women being able to express their wishes and needs regarding the city, and therefore City Councils are necessary units for building Women-Friendly Cities.

Keywords: Woman Friendly City, City Councils, Women Councils, Participation

1. GİRİŞ

Kentler cinsiyet, dil, din, ırk gibi farklılıklardan oluşan her türden insanın bir arada yaşadığı, bu insanların mekânı deneyimlediği, mekândan etkilendiği alanlardır. Kentte yaşayanların yarısını temsil eden kadınlar toplumsal cinsiyetin de etkisiyle kendilerine atfedilen roller nedeniyle zamanlarının büyük bir kısmını evde geçirmeye başlamış, "özel" alan yani evler kadınlar için yaşam alanlarını tanımlayan bir mekân haline gelmiştir. Ataerkil toplumlarda kadınların ait olması gereken mekânların mahremiyetin sağlandığı düşünülen "ev" ile erkeklerin ait olduğu mekânların "ev" in dışı yani kamusal alanlar olduğu fikri yaygındır [1].

İnsan hakları ve kentli hakları gibi kavramlar son yıllarda bütün dünyada kabul görmüş ve tartışılırken, geçmişte var olan kültürel kodlar kadının ev içine kapatılmasının ve dışarıyla ilişkisinin kesilmesinin bir nedeni olarak düşünülebilir. Kadınların kentsel mekândaki özgürlüğünü kısıtlayan ve dolayısıyla görünürlüklerini de azaltan bu durum yine kadınların ev içine hapsolmesine neden olmaktadır [2]. Kadınların kentsel mekândaki hareketlerinin kısıtlanmasının arkasında yatan bir diğer neden de toplumun kadınlara yüklediği rollerdir. Kadınların annelik ve ev işleri ile özdeşleştirilmesi kamusal mekânda var olabilecek zaman bulamadıklarını düşündürmektedir [3]. Bu nedenler dışında kadınların kamusal ve kentsel mekândan uzak kalmalarının bir diğer nedeni kentlerin fiziksel yapılarıdır. Sosyal, fiziksel, ekonomik ve siyasi açıdan erkekler ile eşit haklara sahip olmaları gereken kadınların, erkek egemen bakış açısıyla oluşturulmuş kentlerde mekânı deneyimlerken, mekâna katılmaya çalışırken sorunlarla karşılaştıkları bilinmektedir. Karşılaştıkları bu sorunlar, kadınların kamusal mekândaki görünürlüklerini etkileyen faktörlerdendir.

Eşitsizliğin var olduğu kentsel mekânda, farklı yaşam biçimleri ve konumda olan bütün kadınların kent içerisinde rahat, güvenli ve kolay yaşamalarını sağlamak amacıyla kentsel planlama ile mekânsal tasarım bir araç olarak kullanılabilir. Çünkü kadın kullanıcıları görmezden gelmeyecek planlanmış ve tasarlanmış kentler ile kadın kullanıcıların istek, ihtiyaç ve talepleri gözetilerek eşitlikçi bir şekilde düzenlenmiş kentsel hizmetler kadınların yaşamını olumlu etkileyecek, yaşam şartlarını iyileştirecek ve kolaylaştıracak, kenti erkeklerle eşit bir şekilde deneyimlemelerine yardımcı olacaktır. Bu sebeple kentsel planlama ve tasarım süreçlerinde eşitlikçi, kadına duyarlı ve kadın dostu bir yaklaşımın benimsenmesi her kesimdeki kadının kent hayatına müdahil olmasını sağlayacak, onların erişimlerini artıracak, kentte edindikleri deneyimlerin daha güvenli ve kolay olmasına olanak sağlayacaktır.

Kentlerdeki çok aktörlü ve kozmopolit yapı katılım kavramının önem verilmesi gerek bir kavram olduğunun kanıtıdır. Demokratik bir yönetim için kentlerde yaşayan tüm paydaş ve aktörlerin sorumluluk alması gerekmektedir [4]. Bu bağlamda kentin nüfusunun yarısını temsil eden kadınların yerel karar alma süreçlerine eşit ve tam bir şekilde katılarak sorumluluk alması yaşanabilir ve kadına dost kentler yaratmanın ilk basamağı olması açısından önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda çalışmada Kadın Dostu Kentler Projesi'ne üye olmuş olan on iki kentin (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon, Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Mardin, Samsun ve Malatya) kent konseyleri ve varsa bünyelerindeki kadın meclisleri incelenmiştir. Kent konseyleri ve bünyelerindeki Kadın Meclisleri ve faaliyetlerine dair bilgiler yönetmeliklerden ve internet üzerinden her bir kent konseyinin internet sitesinin incelenmesiyle elde edilmiştir. Resmi internet siteleri üzerinden ulaşılamayan kent konseyleri ve kadın meclislerinin faaliyetlerine ise anahtar kelimeler ile sosyal mecralarda arama

yapılarak ikincil kaynak olan haber ve duyurular incelenerek ve mail ile bilgi alınarak ulaşılmıştır.

2. KENT KONSEYLERİ

Kentler farklı çıkarları ve beklentileri olan birçok insanın bir arada yaşayabildiği karmaşık yapıdaki yaşam alanlarıdır. Yerel yönetimler toplumsal çıkarlar adına bu yapı içerisindeki farklı grupların çıkarlarını kentsel politikalar vasıtasıyla korurken cinsiyet farklılığını pek önemsemeyizler. Kentte yaşayanların yarısını temsil etmelerine rağmen kadınlar yerelde karar alma mekanizmalarına eşit ve tam bir şekilde katılamamaktadırlar [5]. Kentin doğal ortakları olan kadınlar konut, ulaşım, güvenlik, eğitim ve sağlık gibi konularda alınan yerel kararlardan direkt olarak etkilenmektedirler. Cinsiyet farklılığını göz önünde bulunduran bir yerel yönetim anlayışı ve kadınların birey olarak varlıklarını sürdürülebilmelerine olanak tanıyan hizmet anlayışı ile kentin kadınlar için de yaşanabilir olmasının ilk şartı sağlanmış olacaktır [6].

Kentte yaşayanların demokratik katılımlarını sağlayabilmek adına yerel yönetimlere dair yasalarda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Kentteki farklı gruplar için farklı katılım yolları sağlamayı amaçlayan düzenlemeler ile kadınların karar alma mekanizmalarına katılımı konusunda yeni olanaklar tanınmıştır. Kent konseyleri ve kadın meclisleri bu olanaklardan biridir. Kadınların kent konseylerini önemseyerek katılım sağlamaları ve görüş bildirmeleri kente katılım açısından önemlidir.

Kadınların demokratik katılımlarının sınırlı bir seviyede kalıyor olması onların kente dair istek, talep ve şikâyetlerinin göz önünde bulundurulmamasına neden olmaktadır. Bu durum kadınların kentsel hizmetleri yeterli şekilde alamamasına yol açmaktadır. Bu nedenle yerelde gerçekleştirilen durum tespiti ve alan çalışmaları kadınların ihtiyaçlarını tespit etme ve bu ihtiyaçlara yönelik kentsel hizmet sunma açısından gereklidir [7]. Kadın dostu kent kavramı bu gerekliliğin yerine getirilmesi ve kadınların kentte ve toplumsal hayatta görünürlüklerinin artması açısından önemlidir. Kadın Dostu Kentler yerelde toplumsal cinsiyet perspektifiyle hareket etmeyi amaçlayarak, kadınların kente dair ihtiyaç, beklenti ve şikâyetlerinin analiz edildiği ve buna yönelik politikaların geliştirilip mekânsal düzenlemelerin yapıldığı, kadınların karar alma mekanizmalarına katılımlarının sağlandığı kentlerdir [5, 7].

Daha iyi bir gelecek için kadın dostu kentler inşa etme amacına ilişkin hedefler farklı meslek grupları aracılığıyla kente dair sorunların tespit edilip çözüm önerisi geliştirmeyi sağlamak, kentin sorunları ve kent yönetimine dair vizyon ve misyon belirlenmesine katkı sağlamak, yönetimler arasındaki iş birliği ile kente dair kentli katılımını artırmak için yerel hizmetlere eşitlikçi yaklaşımlar sunmak, kentli bilincinin oluşmasını sağlamak ve kentin kadınlar için erkeklerle eşit olmasını sağlamak olarak özetlenebilmektedir [6]. Bu işbirlikçi yaklaşımın basamaklarından birini Kent Konseyleri oluşturmaktadır.

Yerel demokrasinin geliştirilmesi amacıyla günümüzde “katılımcı” ve “çok aktörlü kurumlar” perspektifinde kent konseyleri modeli geliştirilmiştir. Kent konseyleri, 1992 yılında Birleşmiş Milletler’in Rio Yeryüzü Zirvesinde gündeme gelmiştir. Türkiye’deki uzantısı Yerel Gündem 21 ismiyle uygulamaya geçirilmiştir [8]. Rio de Janeiro’da 1992 yılında gerçekleştirilmiş olan

BM Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda 21. yüzyılın esas ve temel hedefi olan sürdürülebilir kalkınma hedefine ne şekilde erişilebileceği belgelendirilmiştir. Türkiye'nin de Başbakan düzeyinde temsilinin gerçekleştirildiği bu konferansta "Gündem 21" başlığı altında somut bir küresel eylem planı benimsenmiştir. 1997 yılı itibari ile yerel yönetimlerde uygulanmaya başlanan Yerel Gündem 21 sürecinin bir getirisi olan Kent Konseyleri 3 Temmuz 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 2006 tarihli ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği'ne dayanarak kurulmuş "yönetim" yapılarıdır. Yasal bir statüye kavuşması 5393 sayılı Belediye Kanunu ile sağlanan Kent Konseylerinin bütün kentlerde kurulması yasal olarak zorunlu hale getirilmiştir [9].

2006 tarihinde yayınlanmış olan Kent Konseyi Yönetmeliği'ne göre: "*Kent konseyi, merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşerilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzmanlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını ifade eder*" [10].

Yerel yönetimlerin güçlendirilip yerel demokrasinin sağlanmasının basamağı olan kent konseyleri kentte oluşturulmuş demokratik yapılardır [11]. Kent konseylerinin kurulmasının amacı karar mekanizmalarına olan katılımı sağlayarak yerel yönetimi güçlendirmektir. Çalışma yöntemleri ve yapıları kentlere göre farklılık gösterebilen kent konseylerinin genel işlevi kentin bütün paydaşlarının bir araya gelmesini sağlayarak tüm kenti kapsayan ortak bir akıl oluşturmaktır. Kent konseyleri yurttaşlar ile kamu hizmeti sunucular arasında bir ara yüz görevi görmektedir [12].

Kent Konseyi Yönetmeliğinin 6. Maddesi Kent Konseylerinin görevlerini şu şekilde ifade etmiştir;

- "*Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak*
- *Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,*
- *Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmaya katkıda bulunmak,*
- *Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,*
- *Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,*
- *Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,*
- *Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,*
- *Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,*
- *Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,*
- *Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,*
- *Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.*" [10].

a. Kadın Meclisleri

Kent konseyi yönetmeliği tanımlarında geçen Meclisler ve çalışma grupları: “Kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında oluşmuş ortak yapıları ifade eder” ve Kadın Meclisleri de yönetmeliğin 4. Maddesinde bu şekilde yer almaktadır [10].

Kadın meclislerinin Türkiye’de temellerinin atılması 1990’lı yılların ikinci yarısına tekabül etmektedir. 1996 yılında Birleşmiş Milletler organizatörlüğünde, Habitat II kapsamında İstanbul’da gerçekleşen “İnsan Yerleşimleri Konferansı-Kent Zirvesi” isimli programda yereldeki katılımcı demokrasinin artırılması hedefiyle kent konseylerinin altyapısı niteliğini taşıyan Yerel Gündem 21 Meclislerinin kurulması gerçekleştirilmiştir [13].

Takip eden süreçte ülkemizde 67 farklı Gündem 21 programı uygulanmaya başlanmış, 40 kentte kadın meclisi, kadın komisyonları ve kadın çalışma grupları oluşturulmuştur. Başlangıçta kent konseylerine bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren kadın meclisleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun yasalaşmasından sonra ve 2006’da Kent Konseyleri Yönetmeliği’nin çıkarılmasıyla Gündem 21 Programı kapsamından çıkarılmış ve kurumsallaşp yaygınlaşma sürecine girmiştir [14].

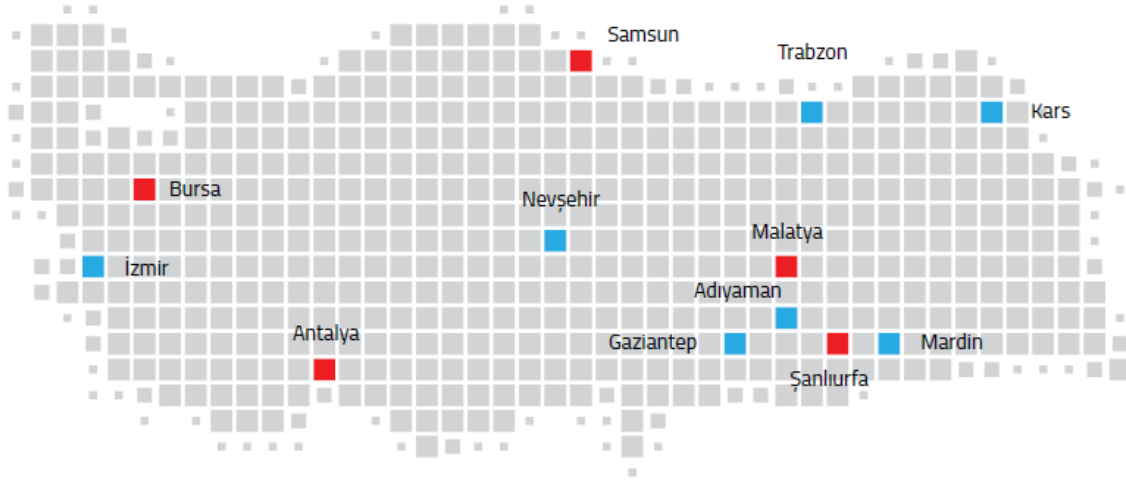
Kent Konseyleri ile paralel bir çizgide olan Kadın Meclisleri, kentin tüm paydaşlarının ortak bir şemsiye altında buluşabildiği bir mekanizma niteliği taşımaktadır [15]. Kadınların özgürce fikirlerini söyleyip çözüm üretebilmelerini sağlayan Kadın Meclislerinin onların karar alma süreçlerine aktif katılımlarını sağlayan önemli bir kurumsal kimliği de vardır. Kadın Meclisleri aynı zamanda kadınların kendi sorunlarını sahiplenmelerine özendiren gönüllülük temelli örgütlenmiş demokratik bir oluşumdur. Kadın meclislerinin, kadınların toplumsal hayattaki üretim, siyaset gibi birçok alanda söz söyleme hakkının olması ve kadınların yaşadıkları kentte var olan sorunlar konusunda bilinçlendirilmeleri hedefi önem teşkil etmektedir. Bunlara ek olarak kadınların ürettiği proje ve çözüm önerilerinin ilgili birimlere iletilmesi, kent yönetimi ile ilgili hususlarda ve politika oluşturulması aşamalarında kadınların aktif bir şekilde temsil edilip rol almalarının sağlanması da kadın meclislerinin hedeflerindedir [16]. Kadınların kente dair tüm bu politik ve mekânsal kararlara katılımının sağlanmasıyla onların da kentin diğer kullanıcılarıyla eşit bir kentsel deneyim edinmelerini mümkün kılmak, kadına dost kentler inşa etmenin temel basamaklarından biridir.

3. KENT KONSEYLERİ VE KADIN DOSTU KENT İLİŞKİLERİ

Kadın dostu kent; kadınların kente dair haklarının yaşama geçirildiği, onların gündelik hayattaki şartlarının iyileştirilmesini amaçlayan, her alanda kadın ve erkek eşitliğini sağlayacak politikaların oluşturulduğu, kadınların yerelde karar alma süreçlerine katılımlarının sağlandığı ve eşit yerel hizmet sunumlarından faydalandıkları kent olarak tanımlanabilmektedir. Kadın dostu kent kavramı kentsel politikalar ve yerel hizmet sunumu açısından eşitlikçi kent anlayışına göre daha geniş kapsamlıdır [17].

Birleşmiş Milletler Kadın Dostu Kentler Ortak Programı toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel yönetimlerin tüm süreçlerine dâhil edilmesi ve bununla beraber yerel yönetimlerin ve kadın örgütlerinin gücünün artırılması ve ikisi arasındaki işbirliğinin sağlanması amacıyla 2006 yılında başlatılmıştır. Programın ilk basamağı 2006-2010 yıllarını kapsamaktadır. Bu aşamada Türkiye’den 6 kent; İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van programa dâhil edilmiştir [18].

Programa dâhil olan 6 kentte görülen ilerlemelerden sonra yerel yönetimlerin birçoğu kendi kentlerinde de “Kadın Dostu Kent” modelinin uygulanması isteğini başvurular ile dile getirmişlerdir. Bu gelişmeler ile birlikte Kadın Dostu Kentler-2 Ortak Programı birinci aşamanın kaldığı yerden yerel yönetimlere toplumsal cinsiyeti dâhil etme amacıyla 2011 yılında başlatılmıştır. Programa başvuran kentler ihtiyaç ve kapasite esasları göz önünde bulundurularak sıralanmış, yapılan haritalama sonucunda 7 yeni kent (Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin, Samsun) programa dâhil edilmiştir [19].

Şekil 1: Kadın Dostu Kentler Programına Üye Kentler, [20].

“Kadın Dostu” kentlerin oluşumunu destekleyen Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Programı (BMOP), kadınlara yerelde karar alma süreçlerine katılımını teşvik eden ve destekleyen bir anlayışla kamu kurumları, yerel yönetimler ve kadın kuruluşları arasında işbirliği ve beraber çalışma planları oluşturmayı amaçlar. Bu program kapsamında kentsel politika ve hizmetlerde eşitlik arayan bir bakış açısıyla hareket edilmesinin sonucu olarak kentlere özgü Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEELP) hazırlanmasını hedeflenmiştir. Valilikten başlayarak il özel idaresi, belediyeler ve kadın örgütlerinin işbirliğine dayalı olarak hazırlanan Yerel Eşitlik Eylem Planları kadınların temel sorunlarını hedef alacak şekilde yerelde var olan sorunlarına yerel çözümler üretmeye çalışmaktadır. Kadınların kentin sunduğu hizmetlerden eşit yararlanamaması, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, kadınların eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanması, ekonomik olarak güçlenmeleri, yerel kararlara katılımı, eşitlik için farkındalık yaratılması çözümler üretilmeye çalışılan alanlardır [21].

Kentlilerin yaşadıkları kente sahip çıkmaları onlar için sunulmuş uygun katılım yollarıyla mümkün olabilmektedir. Yerel yönetimlere dair yasal çerçevede yönetime katılma ve hizmetlerden faydalanma ile alakalı bir şekilde hemşerilik (kenttaşlık) hukuku kapsamında

yapılmış olan hak tanımının kentte yaşayan herkesi ifade ettiği görülmektedir. Kent Konseylerinin hukuki zemininin oluşturulduğu 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. Maddesine göre kent konseyleri belediye meclisi ve il genel meclisi gibi bir rolü üstlenerek bu meclislerde temsil edilemeyen kentlilerin sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan işbirliği ile temsilini sağlamaktadır. Kent konseyleri bünyesindeki Kadın Meclisleri de *“kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında olumu ortak yapılar”* şeklinde tanımlanmaktadır [6].

Kurulmasına ve faaliyetlerine destek verilen kadın meclisleri kendi aralarında oluşturdukları bağlantı ile kadın sorunlarına dair çalışmalar, bilgilendirme toplantıları, eğitim seminerleri, festivaller, etkinlikler ile siyaset, eğitim, sağlık ve karar mekanizmalarına katılım açısından çalışmalar yapmaktadırlar. Fakat kentsel hizmetler konusuna ilgi ve bu konudaki etkinliklerinin sınırlı kaldığı görülmektedir.

Kent konseyi uygulamalarının başarı gösterdiği kentlerde yerel kadın örgütleriyle işbirliğinin önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Fakat stratejik ve mekânsal planların hazırlanması aşamasında kadın örgütlerinin bir dahli bulunmamaktadır. Yerelde ve merkezde kadın örgütleri kadınların hayatı, sorunları ve ihtiyaçlarıyla alakalı önemli bilgi ve deneyime sahiptirler. Yerel yönetimlerin bu birikim ve deneyimden faydalanma ve hizmet sunumlarında işbirliğini sağlama açısından bu örgütlerle sınırlı ve sürekli olmayan ilişkileri vardır. Kentli haklarının tam olarak kullanılabilmesi bütün yerel politikaların proje ve program basamağında cinsiyet perspektifiyle özel olarak değerlendirilip gerçekleştirilmesi durumunda mümkün olabilmektedir. Temsillerinin daha eşitlikçi bir duruma getirilmesi için kadınların sorun ve ihtiyaçlarının yerel meclislerde gündem olmasını sağlamak amacıyla çeşitli katılım yollarının kullanılması gerekmektedir. Bu aşamada hem yerel yönetimin hem de kadın örgütlerinin bunu görev olarak benimsemesi gerekmektedir [22].

Kent genelinde kadınların kentsel hizmetlere erişimde yaşadıkları problemleri ve buna dair ihtiyaçlarını ortaya koyan çalışmalar eksiktir. Kadınların eşit bir şekilde kentsel hizmetlerden faydalanması adına bazı gelişmeler olmuştur. Kadın Dostu olma yolunda atım atan kentlerde kadınlar için aktivite merkezleri ve kadın danışma birimlerinin açılması, yeni spor alanlarının düzenlenmesi, kent içi düzenlemelerin yapılması, sokak aydınlatmalarında iyileştirme çalışmalarına başlanması bunlar arasında yer almaktadır. Kent bütünündeki istatistiki verilerin cinsiyete duyarlı olarak da elde edilmesi kentsel hizmet alanlarında da devam ettirilmeli ve böylelikle kadınların ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte kentsel hizmetler tanımlanmalıdır. Toplu ulaşım ve yaya ulaşımının kadınlar tarafından tercih edilmesinin ve kullanılmasını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Sosyo-kültürel donatı ve etkinlikler açısından kadınların kullanımını ve katılımını sağlamaya yönelik bu gibi alanların ihtiyaca göre sayılarının artırılması ve erişilebilirliklerinin sağlanması gerekmektedir. Toplu konut ve kentsel dönüşüm projelerinin yapımı ve kentsel planlama karar alma ve politika oluşturma aşamalarında cinsiyete duyarlı bir bütçe planı ile plan ve proje yaklaşımının benimsenmesi ve mahalle ölçeğinde kentsel hizmetlerin erişilebilir ve ulaşılabilir olması yaygınlaştırılması gereken hedefler olmalıdır [17].

4. KADIN DOSTU KENTLER PROGRAMINA ÜYE KENTLERİN KENT KONSEYLERİ VE KADIN MECLİSLERİNİN İNCELENMESİ

Kent nüfusunun yarısını temsil eden kadınların yerel karar alma süreçlerine tam ve eşit bir şekilde katılımı yaşanabilir ve kadına dost kentler yaratmanın ilk basamağı olması açısından önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın bu kısmında Kadın Dostu Kentler Projesi'ne üye olmuş olan on iki kentin (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon, Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Mardin, Samsun ve Malatya) kent konseyleri ve varsa bünyelerindeki kadın meclisleri incelenmiştir.

- **İzmir Kent Konseyi ve Kadın Meclisleri**

Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 6. Maddesinde belirtilen görevlere ek olarak İzmir Kent Konseyinin görevleri İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçelerdeki kent konseyleri ile beraber kentte yaşayan her gruptan insanı bir araya getirerek bütün kenti kucaklayan ortak bir dil oluşturmaktır. İzmir Kent Konseyi bünyesinde Kadın Meclisi bulunmaktadır ve bu meclisin yürütme kurulunda 9 üye bulunmaktadır. Bu üyeler aynı zamanda birer kurumu temsil etmektedirler. Bu kurumlar; Çağdaş Eğitim Gönüllüleri Derneği, Türk Kadınlar Birliği, T.M.M.O.B, Tükoder, ÇEKEV, Karabağlar Kaymakamlığı, Sosyal- İş Sendikası ve İzmir Ekonomi Üniversitesidir. Kent Konseyi ve Kadın Meclisi bünyesinde oluşturulan çeşitli çalışma gruplarıyla kadının hem aile içindeki, hem toplum içindeki yerine dair eğitimler verilmekte, kadının iş hayatına katılmasını sağlayıcı seminerler düzenlenmekte, toplumsal cinsiyet eşitliğine dair farkındalık çalışmaları yürütülmekte, aile içi şiddete karşı kadınlar bilinçlendirilmeye çalışılmaktadır [23].

Kadın Dostu Kentler Projesi programına üye olan kentlerden biri olan İzmir'in Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Kadın Erkek Eşitliği Birimi, düzenli bir şekilde belediyede istihdam edilenlerin cinsiyete dayalı verilerini toplamakta, 24 Kasım, 8 Mart, 5 Aralık gibi önemli günleri kapsayan çalışmalar yapmakta, muhtarlardan halka geniş bir katılımın sağlandığı düzenli toplumsal cinsiyet eğitimleri vermektedir. Belediye aynı zamanda imar yönetmeliği değişikliği gibi durumlarda kadın kuruluşlarını davet ederek onların fikir ve görüşlerini dinlemektedir. Kentte kurulmuş olan eşitlik mekanizmaları ilçe yerel yönetimlerine de sirayet etmiştir. İlçe Belediye Meclislerinde bulunan Kadın Erkek Eşitliği Komisyonları ve Kaymakamlıklarda yapılan kadın erkek eşitliği görevlendirmeleri bunlara örnektir [24].

- **Antalya Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Antalya Kent Konseyi'nin amacı kentte yaşayanlar ile beraber kentin gelişimini ortak bir şekilde planlamak, kentin her anlamda 21. Yüzyıla taşınması için yapısal değişimleri gerçekleştirmek, kentte var olan öncelikli sorunları çözmeye çalışmak, halkın karar alma süreçlerine ve yerel yönetimlere katılımını sağlamak, kentin eylem, kalkınma ve gelişim planlarını hayata geçirmek, yerelde demokrasinin gelişip yerleşmesine katkıda bulunmak, sürdürülebilir kent ile birlikte sürdürülebilir kalkınmayı elde etmektir [25].

Belediye meclisi ile yürütülen çalışmalarda, kadın dostu kentler projesine de kentin dâhil olmasıyla birlikte mecliste kadın erkek eşitliğine önem verilmekte, kadınlara iş olanakları sağlanmaya çalışılmakta, kadınların kente katılımının günün her saatinde mümkün olmasını sağlayabilmek amacıyla Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalarla yeterli aydınlatma ve düzenleme sağlanmaya çalışılmakta, zabıta ve güvenlik amirliği sayesinde güvenlik tesis edilmekte, sağlık işleri müdürlüğü ile kadınlara yönelik sağlık hizmeti verilmekte, kadına toplum tarafından biçilmiş olan evde vakit geçirme algısını kırmak amacıyla Kütüphane Müdürlüğü hobi ve meslek edindirme kursları düzenlemektedirler. Kadınların kentsel hayata katılımını kolaylaştıran mekânsal kararlar getirilmesi, buna yönelik belediye tarafından çalışmalar yürütülmesi, kadının kentsel hayatta görünür olmasını kolaylaştırıcı bir adım olması açısından önemlidir.

- **Gaziantep Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Gaziantep Kent Konseyi'nin amacı kent hayatında kentlilerinin hakkının korunması, kentte hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışma ile beraber çevreye duyarlılığın sağlanması, katılım, hesap sorma, hesap verme ve yerinden yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesidir. 290 üyesi bulunan kent konseyinde 25 kadın üye bulunmaktadır. Kadın üyeler arasında Belediye Başkanı, kadın dernekleri temsilcileri, meslek odaları başkanları, gazeteciler, muhtarlar ve siyasi parti temsilcileri bulunmaktadır. Gaziantep Kent Konseyi Kadın Meclisi kent içinde yaşayan kadınların din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce farkı gözetmeksizin temsil edilmesini, özgür ve doğrudan katılımını sağlamak amacıyla çalışmalar yürütmektedir [26]. Bu amaca yönelik meclis olarak kadınları bilinçlendirme, aile içinde refahı sağlamaya yönelik bilgilendirme, kadınların eğitim hakkını alabilmeleri için destek ve teşvik çalışmaları, belediye tarafından da kent içinde sosyalleşmelerini sağlayabilmek amacıyla kadın otelleri, anne lokalleri gibi sosyo-kültürel alanlar oluşturma projelerini hayata geçirmeye çalışmışlardır. Kadınları bilinçlendirme, sosyokültürel aktivitelerde bulunmalarını teşvik etme, aile içi refahlarını sağlama aracı olarak belediyeler ve kent konseyleri kadın dernekleri ve üniversite birimleriyle ortak çalışmalar yürütmektedirler [27].

Kadın Dostu Kentler Projesine üyeliği ile beraber kadını önceleyen çalışmaların da arttığı Gaziantep'te Yerelde faaliyet gösteren vakıflar ile "Farkındalık Çalışmaları" başlatılmış, bu amaçla, 6-7 kişilik kadın grupları ile Kadına Yönelik Şiddet, İletişim, Kadın olmak, Ayrımcılık, Başvuru Mekanizmaları gibi konuların tartışılıp bu konulara dair bilgilendirmelerin yapıldığı düzenli atölye çalışmaları sürdürülmektedir [26].

- **Bursa Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Bursa kent Konseyi'nin amacı da Kent Konseylerinin amacıyla paralellik göstererek, kentte hemşerilik bilincinin geliştirilip yerleştirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, çevreye duyarlılık bilincinin yerleştirilmesi, kentin ve kentte yaşayanların hakkının ve hukukunun korunması, dayanışma ve yardımlaşmanın sağlanması, yerinden yönetim ve katılımın sağlanmasıdır. Görev alanlarında kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere grupların yönetime dâhil olmalarını sağlamak ve kendi sorunlarını ifade etmelerini kolaylaştırmak amacıyla kurulan meclisler de bulunmaktadır [28].

Bursa Kent Konseyi Yerel Gündem 21 süreci ile birlikte kadınların, gençlerin, çocukların ve engellilerin toplumsal hayattaki ve kentteki etkinliklerini artırmaya ve yerel yönetimlerde karar alma süreçlerine aktif bir şekilde katılımlarını sağlamaya yönelik çalışmaları destekleyen çok sektörlü ve katılımcı bir yapıya dönüşmüştür. Bünyesinde bulunan Kadın Meclisi kadınların sorunlarına sahip çıkıp bunları dile getirmelerini, karar alma süreçleri dâhil kentsel hayatın her alanına katılımlarını artırmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir [29].

Bu süreç 2002 yılında Şeffaflık için Yerel Ortaklıklar ve İşbirliği Ağı Oluşturmada Kadınların ve Gençlerin Rolünün Güçlendirilmesi” Projesi’nin uygulanması ile başlamış, 2005-2006 yıllarında Yavuzselim, Yunuseli ve Işıktepe Mahallelerindeki “Kadınların Bilinçlendirme ve Eğitim Yoluyla Toplum İçerisindeki Rollerinin Güçlendirilmesi” projesi ve 2006-2007 yılları arasında UNDP’nin katkılarıyla “Kadın ve Siyaset” Projesi ve 2009 yılında gerçekleştirilen “Kadınların Haklara İhtiyacı Var, Kurtarılmaya Değil” projesi ile devam etmiştir [28].

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kadın Dostu Kentler programı kapsamında da yine kentsel hizmetlerde fırsat ve cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmeye özen göstermektedir. Program kapsamında yayınlanan iç genelge ile tüm Belediye birimlerinde yerel hizmet sunumlarının toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile planlanıp uygulanması talimatı verilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi aynı zamanda Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı’nın Türkiye’deki imzacılarından biridir. Bu kapsamda Belediye Meclisi Eşitlik Komisyonu aracılığı ile Belediye Meclisi’ne sunulan tasarı ve önergelerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden uygunluğu denetlenmekte ve gerçekçi bir şekilde bu genelgenin hayata geçirilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Belediye’nin bir başka örnek çalışması ise planlama kararlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı değişikliklere gitmiş olması, bu kapsamda yeşil alanlar, sosyo kültürel alanlar ve belediye için yapılacak binalarda çocuk oyun alanları ile emzirme odalarının yapılması gerekliliğini hayata geçirmesidir. Mekânsal planlamada kadınların ihtiyaçlarının gözetilmesi yasal bir zemine oturtulmuştur [24].

- **Şanlıurfa Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Kent konseyi yönetmeliği çerçevesinde kent konseylerinin kent bütününde ulaşmayı amaçlayan hedefler çerçevesinde kurulmuş bir konseydir. Kurmuş oldukları meclislerle kentteki her bir vatandaşın kentte sağlıklı yaşamasını, kente katılımını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. Kadın meclisi de yine bu meclislerin tümü gibi, gerek tek olarak gerekse diğer meclislerle birlikte hareket ederek kent içinde kadınların varlığını görünür kılmak ve kente adapte olmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yürütmektedir. İncelediğimiz diğer kadın meclisleri gibi Şanlıurfa Kent Konseyi Kadın Meclisi de kadının toplumsal cinsiyet algısı nedeniyle hane içine hapsolmesini engelleyecek bilgilendirici ve eğitici çalışmalar ve projeler yapmaktadırlar. Kadınların toplumsal hayata ve kente katılımının meslek edinme ve çalışma ile mümkün olduğu düşünüldüğünden kadınların istihdamlarına yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Kadının kentin fiziksel yapısından nasıl etkilendiğine ve nasıl bir fiziksel çevrede daha rahat yer alabileceğine dair çalışmalar ise Kadın Dostu kentler Projesi kapsamında proje ortaklarından olan Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilmektedir [30].

Büyükşehir Belediyesi kentin fiziki gelişiminde kadın olgusunu özellikle göz önünde bulunduran uygulamalar yaparak kadınlara destek vermeye çalışmaktadır. Yeşil alanların ve park alanlarını artırılması ile kadınların ev dışına çıkmaları, spor yapmaları, çocuklarıyla birlikte sağlıklı bir çevrede vakit geçirmeleri kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Kadınların kent içinde rahat ulaşımını sağlamak amacıyla ulaşım sistemleri iyileştirilmiş, yaya olarak da rahatlıkla kentte vakit geçirebilmeleri için sokak düzenlemesi ve aydınlatmaların iyileştirilmesi yapılan çalışmalar arasındadır. Kent bütününde kadınlara yönelik tertip edilen kent gezileri ile de Şanlıurfa'yı kadınlara tanıtmak amaçlanmıştır [24].

- **Trabzon Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Kentte yaşayan farklı grupların kente katılımlarını sağlamak için yollar bulmayı amaçlayan Trabzon Kent Konseyi, bütünde kentin gelişmesini, kentlilerin haklarının korunması, kentte yaşayanların sorunlarına çözümlerin bulunması, sorunlara çözümler bulunurken sorunları yaşayanlara da söz hakkı tanınması için çalışmalar yürütmektedir. Kent içindeki tüm grupları kapsayıcı çalışmalar yürütmek amacıyla kendi bünyesinde meclisler oluşturmuş ve Kadın Meclisi ile diğer kadın meclislerinin gerçekleştirdiği çalışmalar gibi, kadının aile içindeki güvenliğinin sağlanması, istihdamını sağlayarak söz hakkı sahibi olabilmesini, geliştirici ve bilgilendirici çalışmalar ile kadınların kent içinde var olabilmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Kadın Dostu Kentler Projesi ve Kent Konseyleri işbirliği ile yerelde kadınların sorun, ihtiyaç ve taleplerini ilgili birimlere yönetmek ve bunlara çözüm üretmek projenin de amaçladıkları arasındadır [31].

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Kent Profili Komisyonu ile Trabzon'daki kadın profilini ortaya koymaya, böylece kentsel hizmetlerin ve sosyal hizmetlerin toplumsal cinsiyetten ortaya çıkan ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak geliştirilmesini sağlamaya çalışılmaktadır. Kentsel hizmetlerin sunumunda kadınların ihtiyaçlarını öğrenebilmek adına pilot çalışma ve uygulamalarla üç mahallede anket ve odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçları Eşitlik Birimi tarafından raporlanıp ilgili birimler sonuçlardan haberdar edilmiş, bu sonuçların stratejik planlar hazırlanırken göz önünde bulundurulması amaçlanmıştır. Kentte bulunan bir mahallede Kadın Mimar Mühendisler Derneği tarafından yürütülmüş bir çalışma ile İlköğretim Okulu'nun peyzajının yapılmasına yönelik katılımcı bir uygulama gerçekleştirilmiş, fikirleri alınan kadınlar atölye çalışmalarına dâhil edilmiştir. Atölyeler sonucunda kadınların ve çocukların tespit edilen talepleri projeye yansıtılmıştır [32].

- **Kars Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Kadın dostu kentler projesine dâhil olan Kars'ta da, yerel yönetimler ve kent konseyleri vasıtasıyla kentte yaşayan kadınların sorun ve ihtiyaçlarını dinlemeye yönelik çalışmalar yapılmış, bu vesileyle yönetimde kadınların da söz hakkına sahip olmaları amaçlanmıştır. Kars Belediyesi ve Kadın Meclisinin birlikte çalışmalar yürüttüğü kurum ve dernekler tarafından verilen çeşitli kurslara katılan kadınlara; aile planlaması, üreme sağlığı, kanser erken tanı, aile içi şiddet, kentteki hibe ve istihdam olanakları ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır.

Belediye Eşitlik Birimi temsilcileri ve Kent Konseyi Kadın Meclisi Başkanından oluşan bir heyetle, mahalleler ziyaret edilmiş, kadın ve kız çocuklarının mahalle ölçeğinde ihtiyaç ve sorunlarını planlama sürecine dâhil edebilmek amacıyla bir girişim başlatılmıştır. İlçe düzeyinde de benzer bir çalışma ile Kars ilçeleri ziyaret edilerek başta ilçelerdeki kadınlar olmak üzere muhtarlar ve belediye başkanları ile görüşerek kadınların ihtiyaç ve sorunlarının yer aldığı raporlar hazırlanmaktadır [24].

- **Nevşehir Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Kadın Dostu Kentler Projesi'nde yer alan Nevşehir Belediyesi de kent bütününde ve yerel ölçekte proje kapsamındaki eşitlik ve hakları sağlayabilmek için sivil toplum örgütleri ve derneklerle birlikte kadınlara eğitici ve bilgilendirici seminerler vermekte, dernekler sayesinde kadınların problemlerinden haberdar olmaktadır.

Kadınların taleplerini yerel yönetimler vasıtasıyla katılımcı bir anlayış çerçevesinde dile getirip sorunlarını çözmeyi hedefleyen mahalle çalışmaları ile mahalle aydınlatması, okul çevresindeki güvenlik gibi konularda kadınların yerel yönetimler ile iletişime geçerek çözülmesini sağlamıştır. Kadınlar Kent Konseyi Kadın Meclisi, Belediye Başkan Yardımcısı, Belediye Başkanı, Vali ve yardımcıları gibi birçok temsilci ile görüşerek sorunlarını dile getirip çözüm talebinde bulunmaktadırlar. Örneğin lider olarak belirlenen 8 kadın mahalleyi gezerek başta okul ve çevrelerindeki yollara konulması gereken kasislerin yerleri olmak üzere, yeşillendirilmesi gereken alanları ve ihtiyaç duyulan diğer sosyo-kültürel donatıların yerlerini belirleyerek bir liste hazırlamış ve Belediye Başkan yardımcısına iletmiştir [24].

- **Samsun Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Samsun Büyükşehir Belediye'sini yer aldığı İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu, yapmış olduğu durum ve sorun analizleri ile eğitim, sağlık, istihdam, şiddet, katılım ve kentsel hizmetler alanlarında kentte yaşanan eşitsizlikleri tespit ederek ve söz konusu eşitsizliklerin giderilmesi için yerel eşitlik eylem planını hazırlamıştır. Kadın Dostu Kentler Projesi kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin kırsalda yaşayan kadınlara da ulaşması amacıyla kırsal alanda bu farkındalığı oluşturmaya yönelik eğitimler verilmiştir. Kente katılımın sağlanması amacıyla yerelde ve kırsalda kadınlar problemleri yüz yüze görüşmeler ile dinlenmiştir. Kadına duyarlı bir mekânsal çevre ve kent için ise yapılmış bir çalışma olmamıştır.

- **Malatya Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Malatya Kent Konseyi ve bünyesindeki Kadın Meclisi, kentte yaşayan bütün kadınların farklılıkları gözetilmeksizin ve her alandan kadını temsil etmek için kurulmuş, kadınların demokratik, özgür ve doğrudan katılımlarını sağlamayı hedefleyen dinamik yapılardır. Kadın Meclisi kentte yaşayan bütün kadınların kentsel yaşama katılması ve kente aitlik duygularının geliştirilmesi, sosyal sorumluluk konularında bilinçlendirilmesi, kadınların var olan sorunlarına birlikte çözüm bulmayı ve projeler üretmeyi, kadınların iş, kültür, siyaset, gibi her alanda söz sahibi olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır [33]. Kadın Dostu Kentler Projesine dâhil olan Malatya, ilgili birim ve kurumları vasıtasıyla kent bütününde yönetime ve kentsel yaşama

kadınların katılımlarını sağlamak amacıyla ve toplumsal cinsiyet eşitliğini inşa etme amacıyla çeşitli eğitimler ve seminerlerle farkındalık oluşturmuşlardır.

Kadınların istihdamına yönelik çalışmalar yürüten Malatya Belediye'si kadınların evlerinde ürettikleri ürünleri (doğal ürünler, aksesuar, ev eşyası, tekstil, vb.) satabilecekleri stantlardan oluşan "Pazar Yeri" açarak, kadınların katılımını mekânsal bir kararla sağlamaya çalışmıştır [34]. Malatya Belediyesi tarafından "Mobil Yardım Aracı" oluşturulmuş, araçta tadilat ve sağlık hizmetlerine yönelik personel bulundurulmuş, öncelikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan kadınların ihtiyaçlarına yanıt verilmeye çalışılmıştır. Bu da kentsel hizmetlere ulaşım kolaylığı açısından planlamada önemli bir çalışmadır [35].

- **Mardin Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Mahalle ölçeğinde kadınların istek, ihtiyaç ve problemlerini dinlemek ve bunlara çözüm getirebilmek ve onların kente ve yönetime katılımlarını sağlayabilmek amacıyla kent konseyi ve kadın meclisi Kadın Dostu Kentler Projesi kapsamında önemli birer birim olmuşlardır. Mardin Büyükşehir Belediyesi mahalle ölçeğinde kadın ve kız çocuklarının ihtiyaç ve sorunlarını planlama sürecine dâhil edebilmek üzere bir girişimlerde bulunmaktadır. Kadınlara çocuk bakımı ve beslenmesi ile kadın sağlığı ve üreme sağlığı eğitimleri verilmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele, aile içi iletişimin nasıl olması gerektiğine, kadınların haklarının ve medeni hakların neler olduğuna, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve erken evliliklere dair eğitimler verilmekte ve mahalle çalışmaları yapılmaktadır [24].

- **Adıyaman Kent Konseyi ve Kadın Meclisi**

Kadın Dostu Kentler Programı üyelerinden biri olan Adıyaman'da "Kadın STK'ları Platformu" oluşturulmuş ve Belediyenin destekleri ile düzenli bir şekilde toplantılar yapılmaya başlanmıştır. Bu toplantılar neticesinde Kadın Dayanışma Merkezi ve bu merkez bünyesinde kurulacak olan kütüphanenin temelleri atılmıştır.

Adıyaman Yerel Eşitlik Eylem Planı kararları içerisinde yer alan Belediye Kadın Danışma Merkezi kurulmasına yönelik çalışmalar İpekyolu Kalkınma Ajansı'nın destekleri ile hızlandırılmış ve belediye tarafından hazırlıkları tamamlanan Kadın Danışma Merkezi Ocak 2015'te açılmıştır. Belediye Başkanı'nın da katılımıyla kent konseyi ve meclis üyeleri kentte yaşayan kadınların ihtiyaç ve sorunları tartışılmış bunları gidermeye yönelik programlar oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen her toplantıda toplumsal cinsiyet eşitliği, yerel yönetimler ve kadın dostu kent uygulamalarına dair okumalar yapılmıştır [24].

Yapılan inceleme sonucunda Büyükşehir Belediyeleri bünyelerindeki kent konseyleri ve kadın meclislerinin daha aktif olduğu, sivil toplum kuruluşları ile koordine bir şekilde daha profesyonel çalışmalar yürüttüğü saptanmıştır. İzmir kent konseyi ve kadın meclisinin incelenen kentler arasında en aktif ve başarılı sonuçlar elde eden kentlerden biri olduğu görülmüştür. Gerçekleştirilen çalışmalar kentte kent konseyleri ve kadın meclislerinin sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte aktif olduklarını göstermektedir. Kadın Dostu Kentler Programına dâhil olan orta ölçekli Anadolu kentlerinde Büyükşehirlere nazaran kadın

istihdamını artırmaya, kadına yönelik şiddeti engellemeye ve eğitime teşvik etmeye dair çalışmalara önem verildiği görülmüştür.

5. SONUÇ

Kentler toplumdaki herkese eşit haklar ve hizmetler sunan ve herkesin bu hak ve hizmetlerden eşit bir şekilde yararlanabildiği alanlar olmalıdır. Fakat planlanırken kadınların ve onların ihtiyaçlarının göz ardı edildiği kentlerde bu mümkün olamamaktadır. Kentlerin kadınları yok sayan bir bakış açısıyla inşa edilmeleri nedeniyle katılımcı planlama günümüzde önem kazanmaktadır. Kentte yaşayan herkesin eşit ve iyi bir şekilde hizmet alabilmesi ve ideal bir kentsel hayat deneyimi edinmeleri için katılımın gerekli olduğu yerel yönetimler tarafından da kabul edilmiş bir gerçektir. Kenttaşların kentin her alanında ve kente dair kara alma süreçlerinde katılımlarının sağlanması yerel yönetimlerin stratejik planları arasında yer alsın da kadınların planlama ve yönetime dolayısıyla da kentsel hayata katılımları yeterli düzeyde sağlanamamaktadır.

Kadın katılımının artırılması için yerel yönetimlerde görev alan ve yerel yönetimlerin faaliyetlerinden haberdar olan kadınların sayılarının artırılması gerekmektedir. Katılımın ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla sağlanabilmesi için yerel yönetimler sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde olmalı, bu kuruluşlar ve işbirliği devlet tarafından da desteklenmelidir. Yerel yönetimler boyutunda kadın katılımının artırılmasının bir diğer yolu da kent konseylerine kadınların ilgi ve katılımlarının artırılması, her belediye bünyesinde kadın meclislerinin oluşturulmasıdır. Konsey ve meclis faaliyetlerinin artırılması da kadınlar vasıtasıyla sağlanmalıdır. Fakat yerel kadın kuruluşlarının kent konseyleri ve kadın meclislerinde yer almasının katılım ve temsil sorununu tam olarak çözmediği, kadın meclislerinde alınan kararların yerel meclis kararlarıyla kent konseylerine yansımalarının da pek kolay olmadığı görülmektedir.

Yerel siyasetin ve kent yönetiminin daha katılımcı bir anlayış ile şekillendirilmesi için oluşturulan kent konseylerinin güçlü ve etkin olması için gerekli olan temel unsurlar bu konseyleri bünyesindeki kadın, engelli ve gençlik meclisleri ile çalışma gruplarıdır. Bu meclis ve çalışma gruplarının kent yönetimi ve yerel siyaset içerisinde sesleri duyulmayan farklı kesimden insanlara seslerini duyurabilmeleri adına bir platform sunduğu ve imkân sağladığı düşünülmektedir. Bu gruplar içerisinde kadınlar dışlanan büyük bir kesimi oluşturduğundan kadın meclisleri kentte yaşayan farklı kadınların karar alma süreçlerine katılması ve seslerini duyurabilmesi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Fakat bu potansiyel kadın meclislerinin az bilinir olması, işlevsiz olmaları ve siyasi kontrollere takılmaları gibi nedenlerle iyi bir şekilde değerlendirilememektedir. Kent konseyleri ve bünyelerindeki kadın meclislerinin büyükşehirlerin büyük bir kısmında aktif bir şekilde çalışmalarını devam ettirdikleri yapılan bu çalışmada görülmüştür. Fakat yapılan çalışmalar ve bu çalışmaların bilinirliği, Kent konseyleri ve kadın meclislerinin yürütmüş olduğu ya da planladığı aktiviteler ve projeler her kesimden kadının haberdar olup katılım sağlayabileceği bilinirlikte değildir.

Kent Konseyleri bünyesindeki Kadın Meclislerinin gerçekleştirdiği çalışmalar ve sundukları imkânların görünürlüğünü artırmak, bu kuruluşlardaki gönüllü sayısının ve üye profilindeki çeşitliliğin artması açısından önemlidir. Günümüzde kadın meclislerinin imza attığı projeler ve gerçekleştirdikleri faaliyetle göz önünde bulundurulduğunda, kentsel hizmet sunmak gibi bir görevleri olmamasına rağmen yerelleşmenin önemli bir aktörü olarak her geçen gün

rollerinin arttığı görülmektedir. Kendilerine ait bir bütçelerinin olmaması, gerçekleştirecekleri projelerde bağlı oldukları belediyenin finansal desteğine ihtiyaç duyuyor olmaları kadın meclislerinin yerel faaliyetleri açısından problemlerle karşılaşmalarına sebep olmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen Kadın Dostu Kentler Programına dâhil olan kentler ve yerel ölçekte her grubun sesini duyurmaya yardımcı olan birimler olan Kent Konseyleri ve Kadın Meclislerinin yürüttüğü çalışmalar kadının öncelikle istek ve ihtiyaçlarını ifade edebilmelerinin katılım için önemli olduğunu göstermektedir. Katılımın ilk basamağının kadının iş hayatında kendine yer edinmesi olduğundan hareketle bu oluşumlar öncelikle bu ihtiyaca yönelik çalışmalar yapmışlardır. Aile içi şiddet, kadına şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi farkındalık oluşturulması gereken konularda ise bilgilendirici ve eğitici çalışmalar yapıldığı ve bu konulara önem verildiği görülmektedir. Tüm bunların doğrultusunda, hem yerel ölçekte hem de kent bütününde kadının kendine yer edinmesi, yönetimde yer alması, ihtiyaç ve isteklerine yönelik projeler ve revizyonlar istemesi ülkemizde gelişmekte olan bir durumdur ve yerel ölçekte Kent Konseyleri ile sağlanabilmektedir.

Mekânsal boyutuyla kadına duyarlı bir kentten söz edebilmek ve kadınların isteklerine dair çalışmalar yapılmasından bahsedebilmek ise hala zordur. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinde belirtildiği üzere toplumun her kesiminden ve grubundan istek, görüş, sorun ve şikâyetler dinlenerek planlar yapılması, kadının kentsel hayata katılımını kolaylaştırıcı kararlar getirmeden, kentleri buna göre inşa etmeden kadınların kentsel hayata ve yönetime katılımı bir sorun olarak kalmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Alkan, A. (1999). Toplumsal Cinsiyet ve Kentsel Mekânın Düzenlenmesi Çerçevesinde Kent Planlaması Disiplini. *SBF Dergisi*, C:54, S:4, Syf:1-29.
- [2] Akkırman Köse, D.(2017). Toplumsal Cinsiyet ve Mekân: Kent Mekânına Erişimde Cinsiyete Dayalı Farklar ve Eşitsizlikler. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- [3] Altındal, Y. (2017). “Mış Gibi Politikalarla Kamusalda Görünmezliği Korunan Sessiz Yığınlar: Kadınlar”.,Toplumsal Cinsiyet ve Kadın-Mekân Sempozyumu bildiriler kitabı içinde (ss.6-25). Ankara
- [4] Tapındık, S., & Negiz, N. (2019). Batı Karadeniz Havzasında Kent Yönetiminde Kadın Görünürlüğünü Ölçmeye Yönelik Bir Analiz. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24(3), 587-607.
- [5] Kaypak, Ş. (2012). Kadın Dostu Kentler ve Kent Konseyi İlişkileri. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Sakarya Üniversitesi Yayını, 363-380.
- [6] Kaypak, Ş. (2010), “Küreselleşme Sürecinde Kentsel Değişim ve Kadına Yansıması”, 21.Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar: Değişim ve Güçlenme Bildiri Kitabı (Cilt), Döşkaya, Füsun Ç. vd. (Ed.), Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir, 388-403. KAYPAK, Şafak (2013), Toplumbilim, Basılı Ders Notları, MKÜ, Antakya.
- [7] Tapdık, S., & Negiz, N. (2022). Kent Aktörlerinin Kadın Dostu Kent Algısı Ve Kentte Durum: Zonguldak Örneği. Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, (2), 128-142.
- [8] Önder, Özgür ve Güler, Erdal (2016), An Research on the City Council from Local Democracy in Turkey: Example of Kutahya City Council, Çankırı Karatekin Üniversitesi *SBE Dergisi* 7(1): 881-902
- [9] <https://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> 20.04.2023
- [10] Kent Konseyi Yönetmeliği. 8.10.2006 Tarih ve 26313 Sayılı Resmi Gazete <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10687&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> 20.04.2023

- [11] Soygüzel, Hasan. (2006). “Yerinden Yönetimde Yeni Bir Boyut: Kent Konseyleri”, Birlik Dergisi, Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Yayını, Yıl 5, Sayı 3, 32 -33.
- [12] Koyuncu, Emre. (2010). Kent Konseyleri Bölgesel Kapasite Geliştirme ve Eğitim Toplantısı 11-12 Şubat2010, Trabzon, <http://www.kentkonseyleri.net/dl/bolgeseltoplantilar/Karadeniz.pdf>, (24.03.2011)
- [13] Erkul, H., Baykal, T., Kara, H. (2013). Kent konseylerinin sorunları üzerine bir inceleme: Göktürk, Atilla. (2009), “Bugün Gelinek Yerde Kent Konseyleri ve Yerel Gündem 21”, Muğla Üniversitesi, pdf formatı, s.1. ss 86
- [14] Şahin, F. (2011). Kadınların siyasal katılımları çerçevesinde kadın meclislerinin yerel siyasetteki etkinlikleri ve üye profilleri. Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. ss 39-40
- [15] EMREALP, Sadun (2005); Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı, Yerel Gündem 21 Programı, IULAEMME Yayını, İstanbul. Ss 84
- [16] Örselli, E., Bayrakçı, E., & Selçuk, K. (2016). Yerel yönetim ve kadın meclisleri: Karatay Kadın Meclisi örneği. Ss 992
- [17] Tokman L.Yıldız. (2008). “Kadın Dostu Kent” Kavramının İzmir Ölçünde Tartılması”, TMMOB zmir Kent Sempozyumu 2008, 433-443, <http://www.imoizmir.org.tr/UserFiles/Izmir-Kent-Sempozyumu/bildiriler/40.pdf>
- [18] Kadın Dostu Kentler Projesi <http://www.kadindostukentler.com/proje.php> 15.01.2023
- [19] Şener, Ü., Demirdirek, H. (2014) Birleşmiş Milletler Kadın Dostu Kentler Ortak Programı Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri çalışması, <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/kdk-tepav.pdf> 21.10.2022
- [20] Tekinbaş, E. (2015). *Kadın Dostu Kent Uygulama Rehberi*, Ankara: Berk Matbaacılık
- [21] Tokman, L.Yıldız ve Altay B. Deniz. (2007). Yerel Eşitlik Eylem Planı ve Yerel Eşitlik Hizmet Sunum Modeli Çerçevesi, Ara Rapor, BMOP, Şubat, Ankara
- [22] Tokman L.Yıldız. (2009). Kente Sahip Çıkararak Yerel Siyaseti Dönüştürmek, Amargi Feminist Dergi, 2011
- [23] İzmir Kent Konseyi Yönergesi, (2019)
[https://www.izmirkentkonseyi.org.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/%C4%B0zmir%20Kent%20Konseyi%20Y%C3%B6nergesi\(10Subat2019\).pdf](https://www.izmirkentkonseyi.org.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/%C4%B0zmir%20Kent%20Konseyi%20Y%C3%B6nergesi(10Subat2019).pdf)
- [24] Kadın dostu kentler kitapçığı 1, (2013). <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/kitapcik-1.pdf>
- [25] <http://antalyakentkonseyi.org.tr/kurulus-amaci> 20.06.2023
- [26] <https://www.gaziantepkentkonseyi.org.tr/> 20.04.2022
- [27] <https://www.gaziantepkentkonseyi.org.tr/genel-kurullar/kent-konseyi-uveleri-2/> 20.04.2022
- [28] <https://www.bursakentkonseyi.org.tr/tr/kent-konseyleri-yonetmeligi-3171/> 20.04.2022
- [29] <https://www.bursakentkonseyi.org.tr/tr/bursa-kent-konseyi-calisma-yonergesi-3170/> 20.04.2022
- [30] <https://www.sanlıurfakentkonseyi.org.tr/icerik/118/mevzuat> 20.04.2022
- [31] <https://www.trabzonkentkonseyi.com.tr/mevzuat/kadinmeclisi.pdf> 20.04.2022
- [32] <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/kitapcik-2.pdf> 20.04.2022
- [33] <https://malatyakentkonseyi.com/meclisler/kadin-meclisi> 20.04.2022
- [34] <https://www.malatya.bel.tr/kadinlarin-urettigi-voresel-urunlere-yogun-ilgi/> 20.04.2022
- [35] <https://www.malatya.bel.tr/wp-content/uploads/2023/05/MBBFA2022-Web.pdf> 20.04.2022